

**Adroddiad Monitro
Awdurdod Tân ac Achub Gogledd
Cymru i Fwrdd yr Iaith
am y cyfnod rhwng
1af Ebrill 2008 – 1af Ebrill 2009**

Cynnwys	Tudalen
1. Cyflwyniad	3
2. Rheolaeth a Gweinyddiaeth y Cynllun	6
3. Cydymffurfio â'r Cynllun Iaith	8
4. Arolwg Cwynion Bwrdd yr Iaith	13
5. Dangosyddion Perfformiad Iaith Gymraeg y Gwasanaeth	14
Atodiad 1 Polisi Gweinyddol a Gweithdrefnol y Gwasanaeth ar Strategaeth Sgiliau Ieithyddol	
Atodiad 2 Erthygl o'r Fflam Mehefin 2008	
Atodiad 3 Cyflwyniad Powerpoint Ymwybyddiaeth o'r Iaith Gymraeg	
Atodiad 4 Arolwg Cwynion Bwrdd yr Iaith	
Atodiad 5 Y Fflam Chwefror 2009	
Atodiad 6 Adroddiad Cwmni Iaith	

1. Cyflwyniad

Derbyniodd Gynllun Iaith Gymraeg Diwygiedig Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru gymeradwyaeth Bwrdd yr Iaith Gymraeg dan Adran 16 o Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 ar 11 Medi 2006.

Mae'r adroddiad monitro yn cwmpasu'r cyfnod o 1 Ebrill 2008 hyd 1 Ebrill 2009

Mae'r cyfnod hwn wedi bod yn un cyffrous iawn i Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru o ran materion Cymraeg ac fe welwyd cryn gynnydd a datblygiad yn yr hyrwyddiad o'r iaith Gymraeg.

Dyma amlinelliad o'r gweithgareddau yn ystod cyfnod yr adroddiad.

Cyhoeddwyd Polisi Gweinyddol a Gweithdrefnol y Gwasanaeth ar Strategaeth Sgiliau Ieithyddol i staff yn ystod y flwyddyn monitro ar ôl cael ei basio gan y Grŵp Gweithredol. Mae'r polisi yn amlinellu'r Strategaeth Sgiliau Ieithyddol fel rhan o Bolisi Iaith Gymraeg Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru (Gweler Atodiad 1)

Ym mis Ebrill 2008, lanswyd mewnwyd ddwyieithog Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru. Roedd hwn yn gam pwysig ymlaen wrth i'r Gwasanaeth ymdrechu i wella'r ddelwedd ddwyieithog fewnol a chynnig dewis iaith i staff. Mae'r fewnwyd yn ymdrechu i fod yn gwbl ddwyieithog ac mae adran ar adnoddau'r iaith Gymraeg wedi ei chynnwys.

Cyflwynwyd gwobr 'Cyfraniad i'r Iaith Gymraeg' gyntaf y Gwasanaeth yn ystod Eisteddfod yr Urdd Conwy ym mis Mai. Roedd hon yn wobwr newydd i gydnabod aelod o staff sydd wedi gwneud cyfraniad gwerthfawr i'r iaith Gymraeg. Gofynnwyd am enwebiadau gan staff ac roedd y Gweithgor Iaith yn dewis yr enillydd. Derbyniodd yr enillydd tîws fel arwydd o werthfawrogiad ynghyd â thocyn teulu i'r Eisteddfod. (Gweler Atodiad 2)

Ym mis Mehefin 2008, fe dderbyniodd 5 aelod o staff Hyfforddiant y Cyfryngau drwy gyfrwng y Gymraeg. Dyma'r tro cyntaf i hyfforddiant o'r math yma gael ei gyflwyno drwy gyfrwng y Gymraeg ac roedd y sesiwn, oedd yn para am ddiwrnod, yn paratoi aelodau penodol o staff ar gyfer cyfweiliadau ar y teledu neu radio ac ati.

I gyd-fynd gyda'n strategaeth sgiliau ieithyddol, aethpwyd ati i gynhyrchu cryno ddisgiau i gynorthwyo staff i ddysgu Cymraeg ym mis Medi. Recordiwyd dau CD yn dilyn cydweithio gyda Choleg Llysfasi,

Rhuthun, sef Cyflwyniad i'r Iaith Gymraeg 1 a 2, ac fe'u recordiwyd yn stiwdio recordio Sain.

Ym mis Gorffennaf penodwyd aelod o staff gweithredol y Gwasanaeth fel Hwyluswr Ymwybyddiaeth yr Iaith Gymraeg. Dechreuodd ar ei waith o gyflwyno Sesiynau Ymwybyddiaeth yr Iaith Gymraeg ar ffurf cyflwyniad PowerPoint a thrafodaeth i bob aelod o staff y Gwasanaeth. Erbyn mis Ebrill 2009, roedd wedi cyflwyno 63 sesiwn i 475 aelod o staff. Roedd 6 sesiwn wedi bod yn uniaith Gymraeg. Mae'r sesiynau wedi bod yn boblogaidd iawn gan dderbyn adborth cadarnhaol iawn ac mae llawer o gefnogaeth ymysg staff at yr iaith Gymraeg. (Gweler Atodiad 3)

Dyluniwyd cymeriad cartŵn i gyd-fynd gyda'r strategaeth a'r sesiynau ymwybyddiaeth ac fe gynhaliwyd cystadleuaeth yn fewnol i enwi'r cartŵn, sef Tanwen. Mae Tanwen yn cael ei defnyddio i hyrwyddo'r iaith Gymraeg yn fewnol ac fe'i gwelir yn y sesiwn ac ar bediau sgribl arbennig i hyrwyddo'r Gymraeg.

Daeth Dylan Bryn Roberts i ymweld gyda'r Gwasanaeth ym mis Tachwedd ar ran Bwrdd yr Iaith i ymgymryd gydag Arolwg Cwynion. Fe gawsom adroddiad cadarnhaol iawn a dyfarniad o 'gydymffurfiad lawn' â'r Cynllun Iaith Gymraeg wrth ymdrin â chwynion am ddiffyg gwasanaethau Cymraeg. Daethpwyd i'r casgliad ein bod ni'n gallu cynnig gwasanaeth o safon uchel i aelodau o'r cyhoedd sy'n dymuno cwyno am ddiffyg gwasanaethau Cymraeg a bod ein sefydliad yn ymdrin yn briodol â chwynion o'r fath. (Gweler Atodiad 4)

Hefyd ym mis Tachwedd, dechreuwyd ar y broses o sefydlu Pencampwyr Iaith ym mhob sir i gefnogi aelodau o staff sy'n dysgu Cymraeg ac i gyd-fynd gyda'n strategaeth sgiliau ieithyddol.

Lansiwyd Strategaeth Sgiliau Ieithyddol y Gwasanaeth yn swyddogol ar 23ain Ionawr 2009. Roedd Cadeirydd Bwrdd yr Iaith yn bresennol yn y lansiad ynghyd â chynrychiolwyr o Goleg Llysfasi, rhai o'r Pencampwyr Iaith ac aelodau o'r Uwch Dîm Rheoli. (Gweler Atodiad 5)

Mae'r Gwasanaeth eisiau cynyddu capasiti iaith Gymraeg y sefydliad wrth ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd a'r cam nesaf yw sicrhau fod staff newydd nad ydynt eisoes yn medru siarad Cymraeg yn medru dangos cwrteisi iaith sylfaenol. Rhaid i staff newydd sy'n ymuno gyda'r Gwasanaeth o fis Ionawr 2009 ymlaen ddangos hyfredded lefel un wrth ymuno â'r Gwasanaeth.

Mae'r profion Cymraeg yn cael eu cyflwyno yn ystod y cyfnod recriwtio staff newydd lle bydd rhaid i bawb sy'n dod am gyfweliad basio prawf Cymraeg fel rhan o'r amod o dderbyn y swydd.

Mae'r profion yn cael eu cynnig i aelodau presennol o staff sydd eisiau ennill cymhwyster neu wella eu sgiliau Cymraeg hefyd. Ar ddiwrnod y lansiad, fe eisteddodd rhai o'r Uwch Swyddogion y prawf, gyda chanlyniadau calonogol iawn. Coleg Llysfasi, Rhuthun sy'n gyfrifol am farcio'r profion.

Roedd y Gwasanaeth yn recriwtio Diffoddwyr Tân Llawn Amser ar ddechrau'r flwyddyn ac yn cynnig sesiynau cyrraedd allan i annog pobl o bob carfan i ystyried gyrfa fel diffoddwyr tân. Roedd rhan o'r sesiwn yn cynnwys cyflwyniad ar yr iaith Gymraeg a'r strategaeth iaith newydd a'r hyn ddisgwylir gan staff sy'n ymuno gyda'r Gwasanaeth.

Mae staff yn derbyn eu Hadolygiad Datblygiad Unigol blynyddol gan eu Rheolwr ym mis Ebrill ac eleni, fe gafodd cwestiwn ar sgiliau staff yn yr iaith Gymraeg ei gynnwys ar y ffurflen Adolygiad. Bydd hyn yn ffordd effeithiol o gadw cofnod ar sgiliau staff yn yr iaith Gymraeg ac o fesur cynnydd staff ac adnabod unrhyw hyfforddiant sydd ei angen.

Mae'r Gwasanaeth yn ceisio hyrwyddo'r iaith Gymraeg yn fewnol ac yn parhau i hysbysu aelod o staff o'r digwyddiadau diweddaraf mewn erthyglau rheolaidd, yn ogystal â'r Golofn Gymraeg sy'n ymddangos ym mhob rhifyn o'r Fflam, y cylchgrawn mewnol i staff (Gweler Atodiad 6). Mae gennym 'Ymadrodd Cymraeg yr Wythnos' sy'n cael ei gynnwys mewn cylchlythyr wythnosol i staff ar ddigwyddiadau'r wythnos.

Rydym wedi sefydlu partneriaethau llwyddiannus yn ystod y flwyddyn gyda sefydliadau newydd eraill gan gynnwys Coleg Llysfasi ac wedi atgyfnerthu partneriaethau eraill megis gyda Heddlu Gogledd Cymru.

2. Rheolaeth a Gweinyddiad y Cynllun

Y Prif Swyddog Tân Cynorthwyol, Mr Colin Hanks, sy'n gyfrifol am bortffolio'r laith Gymraeg yng Ngwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru. Fe sy'n cadeirio Grŵp laith Gymraeg Cymdeithas y Prif Swyddogion sy'n cyfarfod yn chwarterol. Mae gan Fwrdd yr laith bresenoldeb yn y cyfarfodydd hyn ac mae cynrychiolwyr o Wasanaeth Tân ac Achub De Cymru a Chanolbarth a Gorllewin Cymru ar y pwyllgor. Prif bwrpas y Grŵp yw monitro'r hyn sydd yn digwydd ym maes yr laith Gymraeg yng Ngwasanaethau Tân ac Achub Cymru.

Y Rheolwr Cyfathrebiadau Corfforaethol sy'n gyfrifol am weinyddiad y Cynllun laith o ddydd i ddydd. Hefyd, mae gan y Gwasanaeth Gyfieithydd sy'n cynorthwyo'r gwaith yma.

Mae penderfyniadau megis y Strategaeth Sgiliau laith yn mynd o flaen y Grŵp Gweithredol ac yna o flaen yr Awdurdod Tân ac Achub.

Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn parhau i fynychu pwyllgorau a gweithgorau sy'n ymwneud â hybu dwyieithrwydd;

Mae'r Gweithgor laith, sy'n cynnwys aelodau o staff o wahanol adrannau megis Adnoddau Dynol, Cyfathrebiadau Corfforaethol, y Ganolfan Sgiliau, Dysgu a Datblygu a Thechnoleg Gwybodaeth yn rhan o benderfyniadau a wneir ynglŷn â'r Cynllun laith ac fe gyfarfu'r Gweithgor ar y dyddiadau canlynol yn ystod y flwyddyn fonitro:

- 22ain Mai 2008
- 30ain Medi 2009
- 27ain Tachwedd 2009
- 30ain Ionawr 2009
- 31ain Mawrth 2009

Mae Grŵp laith Gymraeg Cymdeithas y Prif Swyddogion - Cymru yn cynnwys staff sy'n ymdrin gyda materion sy'n ymwneud â'r laith Gymraeg o Wasanaethau Tân ac Achub Gogledd, De a Chanolbarth a Gorllewin Cymru. Mae'r cyfarfod yn cael ei gadeirio gan Colin Hanks, Prif Swyddog Tân Cynorthwyol ac mae Gareth Smith o Fwrdd yr laith yn gynrychiolydd yn y cyfarfod hefyd. Cynhaliwyd cyfarfodydd ar y dyddiadau canlynol yn ystod y flwyddyn monitro:

- 8fed Mai 2008
- 29ain Mai 2008
- 1af Hydref 2009
- 2il Ebrill 2009

Sefydlwyd Grŵp Gweithredol newydd yn ddiweddar hefyd gyda Rheolwyr y Ganolfan Sgiliau, Dysgu a Datblygu ac Adnoddau Dynol i

drafod materion yn ymwneud â gweithrediadau y Strategaeth Sgiliau leithyddol.

Mae staff wedi cynrychioli'r Gwasanaeth ar gyfarfodydd eraill gan gynnwys:

- Rhwydlaith
- Fforwm Dwyieithrwydd Gogledd Cymru
- Siarter Iaith Gwynedd

DRAFT

3. Cydymffurfio â'r Cynllun Iaith Gymraeg

Tasg	Cyfrifoldeb	Cynnydd hyd hyn	Tystiolaeth
Hyrwyddo'r Cynllun yn fewnol			
Ceisio ffyrdd i godi proffil y Cynllun trwy: hyfforddiant ymwybyddiaeth; a mynediad at gyngor a chyfarwyddyd.	Rheolwr Cyfathrebiadau Corfforaethol	Cryn dipyn o gynydd yn ystod y cyfnod monitro. Swydd newydd wedi ei chreu o fewn y Gwasanaeth sef Hwyluswr Sesiynau Ymwybyddiaeth yr Iaith Gymraeg i gyflwyno Sesiynau Ymwybyddiaeth Iaith. Fe gychwynnodd Sesiynau Ymwybyddiaeth Iaith ar ffurf cyflwyniad Powerpoint ym mis Hydref 2008. Sefydlwyd mewnwydd ddiwyieithog ym mis Ebrill 2008 sydd ar gael i holl staff Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru.	Sonnir am y Cynllun Iaith yn y Sesiynau Ymwybyddiaeth Iaith. (Atodiad 4). Ar ôl i'r sesiynau orffen, bydd aelodau newydd o staff yn derbyn y sesiwn yn eu sesiwn cyflwyno. Mewnwydd.
Hyrwyddo'r Cynllun yn allanol			
Parhau i geisio ffyrdd i wella effeithiolrwydd ein gwefan wrth hyrwyddo ein delwedd fel corff diwyieithog.	Swyddog Cyfathrebiadau Corfforaethol	Mae'r wefan yn gwbl ddiwyieithog ac yn cynnwys gwybodaeth ar Gynllun yr Iaith Gymraeg. Ychwanegwyd gwybodaeth am y strategaeth sgiliau ieithyddol ar ein gwefan.	Gweler y wefan http://www.nwales-fireservice.org.uk/page.asp?page=114
Llunio cyfarwyddyd i asiantaeth a contractwyr allanol i dynnu eu sylw at ofynion y Cynllun. Hyn i gynnwys anogaeth gref i bartion eraill sy'n gweithio ar safleoedd y gwasanaeth tân ac achub i godi arwyddion diwyieithog.	Rheolwyr Gwas. Cefnogol	Adran Gyfleusterau'r Gwasanaeth yn cael ei rhannu gyda'r Heddlu ac hyn yn cael ei weithredu rhwng y ddau wasanaeth.	Mae'r paragraff isod yn cael ei ychwanegu at unrhyw ddogfennau/gwaith papur sy'n cael ei anfon i contractwyr <i>Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru wedi cymeradwyo ei Gynllun Iaith Gymraeg sy'n nodi fod rhaid i bob arwydd dros dro neu barhaol ar y safle fod yn Gymraeg ac yn Saesneg. Cynghorir contractwyr i</i>

			lynu at y polisi hwn ac i gysylltu gyda Rheolwr Cyfathrebiadau Corfforaethol y Gwasanaeth Tân ac Achub ar 01745 535285 am gyngor a gwybodaeth. Mae gwasanaeth cyfieithu a phroflenni ar gael ar gyfer unrhyw arwyddion cyn iddynt gael eu cynhyrchu'n derfynol.
Diweddarau'r wybodaeth a roddwn i gontractwyr ac eraill er mwyn ail-bwysleisio pwysigrwydd ein delwedd gyhoeddus ddwyieithog.	Rheolwr Ystadau	Taflen ddwyieithog wedi cael ei chynhyrchu i'w rhoi i gontractwyr.	Wele uchod
Datblygu system lle mae cyfarwyddyd ysgrifenedig ynghylch ein Cynllun Iaith yn cael ei roi fel mater o drefn i asiantaeth a chontractwyr allanol.	Rheolwr Gwas. Cefnogol		Wele uchod
Darparu'r isadeiledd mewnol			
Egluro'r cyfrifoldebau o ran rhoi cyngor a chyfarwyddyd am faterion yn ymwneud â'r Gymraeg.	Cyfieithydd	Taflen Wybodaeth wedi ei chyhoeddi a'i dosbarthu i'r staff yn amlinellu cynnwys y Cynllun Iaith Gymraeg.	Taflen Wybodaeth
Pennu pa grwpiau fyddai'n goruchwyllo'n fwyaf effeithiol y gwahanol dasgau sy'n ymwneud â'r strategaeth sgiliau iaith yn y dyfodol, gan gynnwys cynnal cyfran ddigonol o staff sydd â sgiliau dwyieithog.	Gweithgor Iaith	Derbyniwyd y papur ar Strategaeth Sgiliau Ieithyddol gan y Grŵp Gweithredol a cytunwyd i fabwysiadu Cynllun Iaith Gymraeg generig i'r Gwasanaethau Tân ac Achub drwy Gymru gyfan. Cynhyrchwyd Polisi Gweinyddol a Gweithdrefnol y Gwasanaeth ar Strategaeth Sgiliau Ieithyddol.	Mynychu cwrs. Polisi Gweinyddol a Gweithdrefnol y Gwasanaeth ar Strategaeth Sgiliau Ieithyddol (Gweler Atodiad 1)
Gwneud i hyn ddigwydd			

<p>Cynyddu'r defnydd o'r cyngor a'r cyfarwyddyd priodol wrth ddatblygu polisïau a chynlluniau gwaith. Hyn i gynnwys adnabod ffyrdd i hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg.</p>	<p>Cyfieithydd</p>	<p>Mae'r gwaith yn mynd yn ei flaen. Edrychwyd am gyngor gan sefydliadau eraill. Daeth Heddlu Gogledd Cymru i rannu eu profiadau gyda Grŵp yr Iaith Gymraeg Cymdeithas y Prif Swyddogion Cymraeg ynghyd â Grŵp Gweithredol Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru.</p>	<p>Edrych am gyngor eraill – gwahodd Heddlu Gogledd Cymru i gyfarfod o Grŵp yr Iaith Gymraeg CFOA</p>
<p>Cryfhau'r cyfarwyddyd a roddir i staff o ran hyrwyddo ein delwedd gyhoeddus ddwyieithog, er mwyn atgyfnerthu'r hyn mae'r gwasanaethau yn ei ddisgwyl ohonynt.</p>	<p>Cyfieithydd</p>	<p>Bydd sesiynau ymwybyddiaeth yr Iaith Gymraeg yn cael eu cyflwyno ym mis Hydref. Bydd y sesiynau yn pwysleisio'r angen i ddangos cwrteisi tuag at yr iaith Gymraeg.</p>	<p>Sesiynau Ymwybyddiaeth (Gweler Atodiad 4)</p>
<p>Cyflwyno gosod targedau sgiliau ieithyddol i'r broses flynyddol o osod targedau. Datblygu strategaeth sgiliau iaith, yn gysylltiedig â'r strategaeth IPDS er mwyn sicrhau bod y sgiliau ieithyddol angenrheidiol ar gael o fewn y gweithlu i gyflwyno gwasanaethau yn newid iaith y cyhoedd.</p>	<p>Rheolwr Cynllunio Corff</p>	<p>Comisiynwyd adroddiad gan gwmni allanol i ymchwilio anghenion ieithyddol y mathau o swyddi a geir o fewn Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, gan dalu sylw i: ystyriaeth darparu gwasanaeth dwyieithog o fewn cymunedau lleol a'r gallu cyfredol i ddarparu gwasanaeth dwyieithog o fewn strwythurau tîm cyfredol. Yr amcanion oedd adnabod pa swyddogaethau/swyddi ddylai gael eu dynodi yn rhai lle mae'r Gymraeg yn hanfodol ar eu cyfer. Cynnig argymhellion mewn perthynas â pha fesurau y mae angen eu gweithredu yng nghyswllt dynodi gofynion iaith swyddi, gan ystyried gofynion y Cynllun Iaith diwygiedig. Ymgorffori unrhyw argymhellion y cytunir arnyn nhw o fewn polisi recriwtio a phenodi newydd. Cytunwyd at Strategaeth Sgiliau Ieithyddol gyda'r Grŵp Gweithredol.</p>	<p>Adroddiad Cwmni Iaith (Gweler Atodiad 7)</p>
<p>Y strategaeth hon i gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> Egluro pa mor ddymunol fyddai sgiliau dwyieithog i gyflawni rolau unigol yn effeithiol 	<p>Rheolwr Datblygu a Rheolwyr Adnoddau</p>	<p>Mae hyn yn rhan o'r Strategaeth Sgiliau Ieithyddol.</p>	<p>Cydweithio gyda'r Adran Adnoddau Dynol i gau'r bwloch a monitro yn y dyfodol.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Ceisio ffyrdd i gynyddu cyfran y gweithlu sy'n gallu siarad (gan gynnwys drwy dargedau addas) • Sicrhau bod gan staff ddigon o wybodaeth o'r Gymraeg i ddarparu o leiaf rhai o'n gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg • Gweithredu system addas sy'n gyson a gwrthrychol i asesu gallu ieithyddol 	Dynol		
<p>Edrych ar y posibilrwydd o gyflwyno gofynion newydd i rai swyddi o leiaf lle byddai gofyn i ymgeiswyr di-Gymraeg llwyddiannus am swyddi lle mae'r Gymraeg yn 'ddymunol' i ymrwymo i gyrraedd lefel ragnodedig o fedrusrwydd yn Gymraeg o fewn cyfnod y cytunir arno.</p>	Rheolwyr Adnoddau Dynol	Rhan o'r strategaeth sgiliau ieithyddol.	Polisi Gweinyddol a Gweithdrefnol y Gwasanaeth ar Strategaeth Sgiliau Ieithyddol (Gweler Atodiad 1)
<p>Cael ffyrdd o sicrhau bod disgrifiadau swyddi yn cael eu datblygu sy'n adlewyrchu gofynion sgiliau dwyieithog swydd benodol (yn hytrach na rolau generig)</p>	Rheolwyr Adnoddau Dynol	Rhan o'r strategaeth sgiliau ieithyddol.	Cydwethio gyda'r Adran Adnoddau Dynol
<p>Sicrhau bod dysgu Cymraeg yn cael ei gynnwys yn rhaglen ddatblygu'r Gwasanaeth</p>	Rheolwr Datblygu	Rhan o'r strategaeth sgiliau ieithyddol. Mae pob aelod newydd o staff yn gorfod pasio prawf lefel 1. mae yna gwestiwn ar allu yn yr iaith Gymraeg wedi cael ei gynnwys ar ffurflen Adolygiad Datblygiad Unigol nawr hefyd.	Polisi Gweinyddol a Gweithdrefnol y Gwasanaeth ar Strategaeth Sgiliau Ieithyddol (Gweler Atodiad 1)
<p>Cyflwyno asesiadau rheolaidd o sgiliau Cymraeg staff mewn swyddi lle nodir blaenoriaeth</p>	Cyfieithydd	Polisi Gweinyddol a Gweithdrefnol y Gwasanaeth ar Strategaeth Sgiliau Ieithyddol (Gweler Atodiad 1)	

Datblygu a mabwysiadu dangosyddion perfformiad addas sy'n mesur cynnydd y Gwasanaeth o gael gweithlu gyda'r sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol	Gweithgor iaith	Cyfarfod gyda'r Rheolwr Cynllunio Corfforaethol Tachwedd 07	Defnyddio cronfeydd data AD yn dilyn holiadur o gymhwysedd iaith staff
---	-----------------	---	--

Hunanyrwybyddiaeth barhaus			
Cyflwyno systemau i adnabod diffygion difrifol mewn gallu dwyieithog o fewn grwpiau o weithwyr, ac egluro'r weithdrefn ar gyfer datrys prinder trwy hyfforddiant neu ailddosbarthu staff	Dirprwy Brif Swyddog Tân	Polisi Gweinyddol a Gweithdrefnol y Gwasanaeth ar Strategaeth Sgiliau Ieithyddol (Gweler Atodiad 1)	Cydweithio gyda'r Adran Adnoddau Dynol i gau'r bwloch.
Cynyddu'r defnydd o asesiadau ansoddol priodol i sefydlu pa mor effeithiol rydym yn perfformio o ran cysylltiadau cyhoeddus	Rheolwr Cyfath Corff	Mewnwyd dwyieithog. Sefydlu system nodi galwadau gan y wasg a ddeler gyda hwy trwy gyfrwng y Gymraeg.	
Integreiddio'r gwaith o fonitro proffil y gwasanaeth i'r prosesau blynyddol sy'n gysylltiedig â Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella	Rheolwr Cynllunio Corfforaethol	Cyfarfod gyda'r Rheolwr Cynllunio Corfforaethol	Wedi cytuno i symud ymlaen gyda rhaglen sgiliau a dechrau monitro.
Sicrhau bod adroddiadau rheolaidd yn dod gerbron yr Awdurdod, yn cynnwys gwybodaeth ystadegol a disgrifiadol am broffil ieithyddol y gwasanaeth a'i berfformiad. Hyn yn ychwanegol at yr adroddiadau rheolaidd i Fwrdd yr Iaith Gymraeg	Prif Swyddog Tân Cynorthwyol (Cynnal y Gwas)	Y Rheolwr Cynllunio Corfforaethol yn cyhoeddi adroddiad wedi ei gwblhau	

4. Arolwg Cwynion Bwrdd yr Iaith

Cynhaliwyd arolwg cwynion Bwrdd yr Iaith gan Dylan Bryn Roberts ym Mhencadlys y Gwasanaeth yn Llanelwly ar 10fed o Dachwedd 2008, yn seiliedig ar y cyd destun canlynol:

Cyd-destun

"Fel rhan o drefniadau'r sefydliad ar gyfer arolygu'r cynllun, dylid mabwysiadu trefn gwyno briodol i ddelio ag anfodlonrwydd ynglŷn â'r cynllun. Dylai trefn o'r fath fod yn rhwydd i'w defnyddio ac yn hysbys, er mwyn sicrhau bod modd i'r cyhoedd gysylltu'n hawdd a rhywun yn y sefydliad fydd yn gallu delio a'u problemau. Dewis arall yw defnyddio trefn gwyno arferol y sefydliad ond gan drefnu bod modd arolygu cwynion ynglŷn â'r cynllun yn benodol." (Cynlluniau Iaith Gymraeg: Eu paratoi a'u cymeradwyo yn unol â Ddeddf yr Iaith Gymraeg - cyngor statudol gan Fwrdd yr Iaith Gymraeg, 1996)

"Dylai pob awdurdod sicrhau fod trefniadau ffurfiol yn eu lle er mwyn cofnodi a delio â chwynion mewn perthynas â'r iaith Gymraeg neu'r cynllun iaith." (Gorolwg o Adroddiad Monitro 2006/07: Argraffiadau ac Arfer Da, Bwrdd yr Iaith Gymraeg Chwefror 2008)

- a) sut mae'r corff yn cofnodi gwybodaeth am y cyflenwad o swyddogion mae'n cyflogi sydd â sgiliau iaith Gymraeg?
- b) sut mae'r corff yn gwybod bod eu staff dwyieithog yn y manau cywir i'w alluogi i ddarparu gwasanaeth Cymraeg boddhaol a chyflawn yn unol â'i gynllun iaith Gymraeg?

Fe gafwyd adroddiad canmoliaethus iawn lle derbyniwyd cydymffurfiaeth lefel 1 o bob cwestiwn ym mhob adran.

Cawsom 2 argymhelliad, sef, yn nhermau prif lifo'r Cynllun Iaith Gymraeg, dylai'r SAPPO ar Gwynion gynnwys y cyfeiriadau canlynol:
- Cyfeirio ar Ddeddf yr Iaith Gymraeg o dan Adran 6

5. Dangosyddion perfformiad Iaith Gymraeg Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru

Mae Cynllun Iaith Gymraeg y gwasanaeth wedi ymrwymo i gyflawni 12 o Ddangosyddion Perfformiad Lleol.

DP1	Nifer a % y galwadau brys y llwyddwyd i ddelio â nhw yn Gymraeg.
Sylw	<p>Ym mlwyddyn ariannol 2008/2009, derbyniodd yr Ystafell Reoli 10,237 o alwadau brys gan y cyhoedd.</p> <p>O'r 10,237 o alwadau; Cyfarchiad Dwyieithog, yr alwad yn parhau yn Saesneg 5161, sef 50.4% Cyfarchiad Saesneg, yr alwad yn parhau yn Saesneg 1456, sef 14.2% Cyfarchiad Dwyieithog, yr alwad parhau yn Gymraeg 272, sef 2.7%</p> <p>Ystadegau eraill gofnodwyd: Cyfarchiad Dwyieithog, galwr ymateb yn Gymraeg, yr alwad parhau yn Saesneg, 7 sef 0.07% Cyfarchiad Saesneg, galwr ymateb yn Gymraeg, trosglwyddo i weithredwr dwyieithog, 3 sef 0.03% Cyfarchiad Saesneg, galwr ymateb yn Gymraeg, yr alwad parhau yn Saesneg, 1 sef 0.01% Cyfarchiad Cymraeg, yr alwad parhau yn Saesneg, 1 sef 0.01% Cyfarchiad dwyieithog, y galwr ymateb yn Gymraeg, yr alwad parhau yn Saesneg, dim gweithredwr dwyieithog ar gael, 1 sef 0.01% Cyfarchiad Saesneg, yr alwad parhau yn Gymraeg, 2 sef 0.02%</p>
DP2	Canran a nifer y staff sydd â gallu sgiliau dwyieithog
Sylw	<p>O'r 864 o holiaduron staff a ddychwelwyd yn 2006/07, mae gan 361 o weithwyr sgiliau dwyieithog h.y. 41.8% . O fis Mawrth 2009 ymlaen, mae sgiliau ieithyddol Cymraeg yn cael ei gofnodi yn ystod Adolygiad Datblygiad Unigol bob aelod o staff, felly byddwn ni'n gallu mesur hyn yn llawer gwell o hyn ymlaen.</p>
DP3	Nifer a % swyddi y brif dderbynfa ddynodwyd yn rhai Cymraeg hanfodol ac a lenwyd gan staff dwyieithog.
Sylw	<p>Dynodir fod yr holl swyddi derbynfa yn rhai Cymraeg hanfodol. Yn anffodus, nid oedd posib llenwi 1 swydd oherwydd diffyg ymgeiswyr dwyieithog.</p>
DP4	Nifer a % staff sydd wedi derbyn hyfforddiant yn y Gymraeg i lefel o gymhwyster penodol.
Sylw	<p>Gan fod y strategaeth sgiliau ieithyddol yn parhau yn ei ddyddiau cynnar, mae'r ffigyrau'n isel ar gyfer flwyddyn fonitro. Roedd 6 (0.56%) aelod o staff wedi pasio'r prawf Lefel 1 Cymraeg a 2 wedi pasio Lefel 2 (0.19%). Cofnodwyd fod 3 (0.28%) aelod arall o staff yn dilyn cyrsiau Prifysgol Bangor.</p>
DP5	Nifer a % staff o fewn y gwasanaeth sy'n medru siarad Cymraeg – fesul adran, yn ôl gradd y swydd, fesul gweithle.

Sylw	O fis Mawrth 2009 ymlaen, mae sgiliau ieithyddol Cymraeg yn cael ei gofnodi yn ystod Adolygiad Datblygiad Unigol bob aelod o staff, felly byddwn ni'n gallu mesur hyn yn llawer gwell o hyn ymlaen ac ar gyfer y flwyddyn monitro nesaf.
DP6	Nifer a % staff sydd wedi derbyn hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith.
Sylw	Erbyn 1af Ebrill 2009, cyflwynwyd 63 sesiwn ymwybyddiaeth iaith (6 yn Gymraeg) i 475 aelod o staff, sef 44.56%
DP7	Canran a nifer y swyddi lle mae'r Gymraeg yn 'hanfodol' a lenwir gan staff sydd â sgiliau dwyieithog.
Sylw	Bwriedir sefydlu system fonitro drwy adran Adnoddau Dynol fel rhan o'r Strategaeth Sgiliau Ieithyddol.
DP8	Canran a nifer y swyddi lle mae'r Gymraeg yn 'ddymunol' a lenwir gan staff sydd â sgiliau dwyieithog;
Sylw	Bwriedir sefydlu system fonitro drwy adran Adnoddau Dynol fel rhan o'r Strategaeth Sgiliau Ieithyddol. Rydym yn ailedrych ar ddynodi gofynion ieithyddol swyddi yn dilyn adroddiad wnaed gan Cwmni Iaith.
DP9	Nifer y cwynion a ddaw gan ffynonellau heblaw am staff neu eu cynrychiolwyr ynghylch gweithred y Cynllun Iaith a % y cwynion yr ymdriniwyd â nhw, yn unol â safon yr Awdurdod.
Sylw	Ni dderbyniwyd unrhyw gwynion yn ystod y cyfnod monitro.
DP10	Nifer y cwynion a ddaw gan staff neu eu cynrychiolwyr ynghylch materion iaith
Sylw	Ni dderbyniwyd unrhyw gwynion yn ystod y cyfnod monitro.
DP11	Perfformiad yn erbyn unrhyw dargedau penodol a fabwysiedir fel rhan o'r fframwaith rheoli perfformiad.
Sylw	Bwriedir edrych ar dargedau ystyrlon.
DP12	Nifer yr asiantaethau a chontractwyr sy'n derbyn canllawiau i gydymffurfio â'n cynllun iaith.
Sylw	Mae pob asiantaeth a chontractwr yn derbyn gwybodaeth fod rhaid iddynt gydymffurfio gyda'

Gwasanaeth Tân ac Achub
Fire and Rescue Service

SERVICE ADMINISTRATIVE POLICY & PROCEDURE ORDERS

Section 1 Order No. 8

Subject: Linguistic Skills Strategy

1. Contents

<i>Section</i>	<i>Title</i>	<i>Page</i>
1	Contents	1
2	Definitions and Abbreviations	2
3	Purpose	2
4	Scope	2
5	Responsibilities	2
6	Internal/External Related and Other Relevant Documents	2
7	Introduction	3
8	Aim of Strategy	3
9	Achieving the Strategy	4
10	Specific Benefits to North Wales Fire and Rescue Service	7
11	Linking to Key Corporate Contexts	7
12	Benefits to Staff	8
13	Policy Review	8
	Appendix 1	
	Initial Equality Impact Assessment	

2. Definitions and Abbreviations

- NWF&RS - North Wales Fire and Rescue Service
- SAPPO - Service Administrative Policy & Procedure Order. A mandatory internal document, which must be complied with, detailing an Administrative Order in the form of a Service Policy or Procedure(s), which is controlled from within NWF&RS's Documentation System.
- HR - Human Resources
- SLDC - Service Learning and Development Centre
- ALTE - Association of Language Testers in Europe
- Cwmni Iaith - An independent company specialising in promoting the Welsh language and supporting organisations in developing bilingual practices.
- IDR - Individual Development Review

3. Purpose

- 3.1 The purpose of this policy is to outline the Linguistic Skills Strategy as part of the North Wales Fire & Rescue Service Welsh Language Policy.

4. Scope

- 4.1 This policy extends to all areas of the Service and is directed at all persons employed by the Service.

5. Responsibilities

- 5.1 It is the responsibility of the Corporate Communications Manager for the content, issue and any further amendment of this Order.
- 5.2 To ensure the continuous effectiveness of this policy and associated procedures, it is the responsibility of all personnel to indicate any weakness, omission or amendment that may be considered in order to improve the policy's effective use.
- 5.3 It is the responsibility of all relevant personnel to make themselves familiar with this Order to ensure that all areas are adhered to.

6. Internal/External Related and Other Relevant Documents

- 6.1 SAPPO Section 1 Order No. 5 - Welsh Language Policy

6.2 SAPPO Section 6 Order No. 23 – Individual Development Reviews (see page 6)

7. Introduction

7.1 The North Wales Fire and Rescue Authority's Welsh Language Scheme 2006-2009 sets out how the Authority will abide by the principle that in the conduct of public business in Wales, it will treat the English and Welsh languages on the basis of equality. It's aim is to deliver a service that is of the same high standard and quality in both languages. It serves to;

7.1.1 Offer the public a real language choice

7.1.2 Recognise that Service users are able to express their views and needs better in their preferred language

7.1.3 Recognise that offering a language choice is a matter of good practice.

7.2 The Scheme is approved by the Welsh Language Board under section 16 of the Welsh Languages Act 1993 and is reviewed regularly (every three years).

7.3 The Linguistic Skills Strategy is a statutory requirement to provide a means of responding appropriately to the Service's commitments contained in the Welsh Language Scheme. The purpose of this Strategy is to take the Welsh Language Scheme further by providing a planned and strategic infrastructure for future implementation. It also satisfies the Fire and Rescue Service National Framework for Wales 2008-2011.

7.4 This means providing staff with linguistic skills in accordance with the Welsh Language Scheme in order to enable the provision of Services of equal quality, facility and breadth in both English and Welsh. It means satisfying service needs where there is a shortage of Welsh speakers within the workforce by adopting and implementing this strategy.

7.5 The Linguistic Skills Strategy therefore ;

7.5.1 Facilitates the proper implementation of the statutory Welsh Language Scheme in relation to staffing services to the public

7.5.2 Mainstreams the Strategy in the context of key aspects of corporate management.

8. Aim of Strategy

8.1 The strategy aims to reduce risks such as failure to achieve equality and customer care standards, failure to empathise and identify with customer needs, complaints and dissatisfaction.

9. Achieving the Strategy

9.1 The Five Objectives

- 9.1.1 The Linguistic Skills Strategy has the following five objectives, which are based on the methodology recommended by the Welsh Language Board;
- 9.1.2 Conduct and continually update an audit of the bilingual requirements of workplaces and posts.
- 9.1.3 Conduct and continually update an audit of the linguistic skills of existing staff.
- 9.1.4 Establish appropriate arrangements for comparing the above – ie the skill needs with existing skill resources.
- 9.1.5 Establish an implementation programme for closing the skills gap.
- 9.1.6 Establish appropriate arrangements for the monitoring and reporting of the strategy's implementation.

9.2 Objective 1 – Bilingual Requirements of Workplaces and Posts

- 9.2.1 An Audit of the Bilingual Requirements of Workplaces and Posts, was carried out in 2007 and a Role Evaluation Project report produced by Cwmni Iaith.
- 9.2.2 This project involved carrying out research into the linguistic requirements of each type of role within the Service, taking into account bilingual service delivery considerations within local communities and the present capacity to deliver a bilingual service within present team structures.
- 9.2.3 This project identified which roles within the Service should be designated Welsh essential and how much flexibility should be given to designating a linguistic skill within the requirement stage. The Service has since assigned ALTE framework Level 1-5 competences (see Appendix for ALTE framework) to each type of role within the Service, providing a greater understanding of the standard of Welsh required for the different posts.

9.3 Objective 2 – Linguistic skills of Existing Staff

- 9.3.1 An Audit of the Linguistic Skills of Existing Staff, has been carried out and around 80% of Service staff have indicated the level of Welsh which they believe they possess, based on guidelines similar to the ALTE framework. In order to increase the information on the bilingual skills of existing staff to nearer 100%, this information will become a requirement of the Individual Development Review process for **all** staff. In this way, the information will be assessed and recorded for all staff and will be updated annually. Information regarding linguistic skills will also be required on job application forms.
- 9.3.2 To ensure that this information is collected consistently a self assessment of linguistic skills will be part of the IDR process for all staff.

9.4 Objective 3 – Gap Analysis of objectives 1 & 2

- 9.4.1 This objective involves establishing appropriate arrangements for comparing the first two objectives – ie the skill needs of each role within the Service with existing skill resources.
- 9.4.2 A list of all types of roles within the Service matched to the required level of Welsh assigned by Cwmni Iaith and the level of Welsh assigned by the person in the role at the time (currently completed by around 80% of staff) has been compiled and this will be analysed to obtain a snapshot of how much work is required to bridge the gap.
- 9.4.3 This comparison is being achieved through a HR computerised gap analysis method that is updated regularly in order to be able to compare and monitor the linguistic skills of staff as part of the Individual Development Reviews conducted by managers and as part of any new recruitment or staff restructuring carried out by managers. HR internal proceedings and procedures will fully acknowledge and consider ability in Welsh to be a skill, side by side with other necessary skills.

9.5 Objective 4 – Linguistic Skills Development

- 9.5.1 The Service will close the identified gap gradually, taking a long term perspective through establishing well defined practices in staff training and support, recruitment, and reorganisation and redeployment of staff.
- 9.5.2 This involves;
 - 9.5.2.1 Increasing the number of staff who can confidently speak or write Welsh and encourage them to use their skills more often to contribute to ensuring a choice of languages for the public - achieved by raising awareness of the Service's commitment to offer a bilingual service by providing Welsh Language Awareness sessions which are compulsory for all staff. This course is being delivered by Welsh Language Awareness Facilitator through the Corporate Communications Department.
 - 9.5.2.2 From January 2009, all new members of staff will be required to have the ability to show basic (Level 1) Welsh language courtesy skills before joining the Service. The emphasis is on speaking Welsh and the test is an oral one, recorded on tape (involves help provided before interview and use of a training CD). From January 2010, all new staff will be allowed a specified period of time after formal appointment to achieve Level 2 (involving 5 days of training and a second CD) – this will be within 12-18 months for wholetime and support staff and from 18 months for retained staff.
 - 9.5.2.3 Existing staff will be encouraged to achieve Level 1 on a voluntary basis as part of the awareness sessions.

- 9.5.2.4 Existing staff who have direct contact with the public will be encouraged to achieve Level 4/5, through intensive Welsh language training.
- 9.5.2.5 From January 2010, staff seeking promotion within the Service will be required to pass Level 2 to be successful.
- 9.5.2.6 Training courses will be established through SLDC to enable staff to learn or improve Welsh. Coleg Llysfasi will provide Level 1 and 2 training courses which are supplemented by Welsh Language CDs – a minimum score of 70% will be required to pass (tests will be assessed independently by Coleg Llysfasi). The tests are linked to a nationally recognised accreditation.
- 9.5.2.7 Through the Gweithgor Iaith working group, staff already fluent in Welsh will be identified in each county of North Wales who are willing to act as champions of the Strategy to offer assistance and advice to non-Welsh speakers prior to sitting Level 1 and 2 tests as and when required.
- 9.5.2.8 The Linguistic Skills Strategy will be incorporated into the Service's policy on Equality and Diversity – with reference to the Seven Strands of Diversity in Wales which include the Welsh language.
- 9.5.2.9 The Service's recruitment policy will also reflect the aims of the Linguistic Skills Strategy by reviewing the wording of recruitment material to refer to the required competences in a 'friendly' manner, to stress the need of oral Welsh and to refer to the opportunities to improve/learn Welsh as well as target recruitment material effectively.

9.6 Objective 5 – Review and Report

- 9.6.1 The Review and Report Implementation of the Strategy, will be addressed once the gap has been successfully narrowed. The Service will review the Welsh Language Strategy on a regular basis, working according to the Welsh Language Board's indicators. This work will involve;
 - 9.6.1.1 Reviewing front line services: ie the number and percentage age of all staff who have a direct contact with the public, as well as staff in main reception areas, contact centres or one stop shop roles denoted 'Welsh essential' and filled by bilingual staff.
 - 9.6.1.2 Aiming to achieve the desired number and percentage age of the staff who have received training in Welsh to a specific competency level.
 - 9.6.1.3 Aiming for a desired number and percentage age of staff who have received language awareness training.
 - 9.6.1.4 Being able to identify the number and percentage age of staff within the Service who can speak Welsh – by department, by job grade, by workplace.

10. Specific Benefits to NWF&RS

- 10.1 The main benefits of adopting the Linguistic Skills Strategy are;
 - 10.1.1 Working together towards one innovative Welsh Language Scheme which encourages all new staff to demonstrate basic linguistic courtesy in Welsh
 - 10.1.2 Providing language choice in the recruitment and appointment processes
 - 10.1.3 Encouraging and supporting staff to learn Welsh or improve their skills through established awareness and training regimes
 - 10.1.4 Identifying posts with a need for a specific level of ability in Welsh
 - 10.1.5 Working towards a guaranteed language choice at primary public interfaces
 - 10.1.6 Raising awareness of all staff – both current and new - regarding the commitment to offer a bilingual service
 - 10.1.7 Working towards attracting more applications from Welsh speakers and learners
 - 10.1.8 Ensuring HR internal proceedings and procedures fully acknowledge and consider ability in Welsh to be a skill, side by side with other necessary skills
 - 10.1.9 Making the most of every opportunity to define the commitment to the Welsh language as part of the effort to acknowledge Race and Diversity matters in Wales

11. Linking to Key Corporate Contexts

- 11.1 The Linguistic Skills Strategy is linked to the following;
 - 11.1.1 Recruitment and appointment procedures
 - 11.1.2 'Investors in People' and Staff Development Plans
 - 11.1.3 Training Strategy
 - 11.1.4 The Service's corporate plan
 - 11.1.5 The Equalities and Diversity programme
 - 11.1.6 The Customer Care regime

12. Benefits to Staff

- 12.1 The Linguistic Skills Strategy brings the following benefits to staff;
 - 12.1.1 The Strategy treats language skills in exactly the same way as any other skills which may be essential or desirable for certain posts – this is a principle generally accepted by the trade union movement
 - 12.1.2 By providing an objective means of determining skill requirements, the Strategy provides protection from over-subjective assessments
 - 12.1.3 The Strategy is part of ensuring consistency of approach in determining the language requirements of posts
 - 12.1.4 The emphasis placed on staff training, development and support will be advantageous to staff in enhancing their skills and competitiveness in the wider labour market
 - 12.1.5 The emphasis is on forward planning for the acquisition of the necessary skills gradually – not sweeping change.

13. Policy Review

- 13.1 All policies and procedures which form the basis of a SAPPO, will be reviewed on a pre-determined basis. This will be the responsibility of the Head of the Department responsible for the Order, and conducted after every 1, 2 or 3 years, depending on the importance of the document, from the date of issue or amendment.
- 13.2 This Order will be reviewed annually.

Simon A Smith
Chief Fire Officer

ALTE Language Skills Framework

	ALTE Work Typical Abilities			ALTE Overall General Ability		
LEVELS	Listening/Speaking	Reading	Writing	Listening/Speaking	Reading	Writing
A1 ALTE Breakthrough level	CAN take and pass on simple messages of a routine kind, such as 'Friday meeting 10 am'.	CAN understand short reports or product descriptions on familiar matters, if these are expressed in simple language and the contents are predictable.	CAN write a simple routine request to a colleague, such as 'Can I have 20X please?'	CAN understand basic instructions or take part in a basic factual conversation on a predictable topic.	CAN understand basic notices, instructions or information.	CAN complete basic forms, and write notes including times, dates and places.
A2 Level 1	CAN state simple requirements within own job area, such as 'I want to order 25 of...!'	CAN understand most short reports or manuals of a predictable nature within his/her own area of expertise, provided enough time is given.	CAN write a short, comprehensive note of request to a colleague or a known contact in another company.	CAN express simple opinions or requirements in a familiar context.	CAN understand straightforward information within a known area, such as on products and signs and simple textbooks or reports on familiar matters.	CAN complete forms and write short simple letters or postcards related to personal information.
B1 Level 2	CAN offer advice to clients within own job area on simple matters.	CAN understand the general meaning of non-routine letters and theoretical articles within own work area.	CAN make reasonably accurate notes at a meeting or seminar where the subject matter is familiar and predictable.	CAN express opinions on abstract/cultural matters in a limited way or offer advice within a known area, and understand instructions or public announcements.	CAN understand routine information and articles, and the general meaning of non-routine information within a familiar area.	CAN write letters or make notes on familiar or predictable matters.
B2 Level 3	CAN take and pass on most messages that are likely to require attention during a normal working day.	CAN understand most correspondence, reports and factual product literature he/she is likely to come across.	CAN deal with all routine requests for goods or services.	CAN follow or give a talk on a familiar topic or keep up a conversation on a fairly wide range of topics.	CAN scan texts for relevant information, and understand detailed instructions or advice.	CAN make notes while someone is talking or write a letter including non-standard requests.
C1 Level 4	CAN contribute effectively to meetings and seminars within own area of work and argue for or against a case.	CAN understand correspondence expressed in non-standard language.	CAN handle a wide range of routine and non-routine situations in which professional services are requested from colleague or external contacts.	CAN contribute effectively to meetings and seminars within own area of work or keep up a casual conversation with a good degree of fluency, coping with abstract expressions.	CAN read quickly enough to cope with an academic course, to read the media for information or to understand non-standard correspondence.	CAN prepare/draft professional correspondence, take reasonably accurate notes in meetings or write an essay which shows an ability to communicate.
C2 Level 5	CAN advise on/handle complex delicate or contentious issues, such as legal or financial matters, to the extent that he/she has the necessary specialist knowledge.	CAN understand reports and articles likely to be encountered during his/her work, including complex ideas expressed in complex language.	CAN make full and accurate notes and continue to participate in a meeting or seminar.	CAN advise on or talk about complex or sensitive issues, understanding colloquial references and dealing confidently with hostile questions.	CAN understand documents, correspondence and reports, including the finer points of complex texts.	CAN write letters on any subject and full notes of meetings or seminars with good expression and accuracy.

Mark yn ennill gwobr am Gyfraniad i'r Iaith Gymraeg

Fe chyflwynodd Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru wobwr i Mark Jones am ei gyfraniad i'r Iaith Gymraeg ar faes Eisteddfod yr Urdd ym mis Mai.

Mae Mark, sy'n gweithio ar brosiect i gaffael a gweithredu System Reol Cofnodon Gweithredol a Diogelwch Tân, wedi bod yn dysgu Cymraeg ers 6 mlynedd.

Mae wedi mynychu nifer o gyrsiau ers ymuno â'r Gwasanaeth Tân ac Achub fel Diffoddwr Tân yng ngorsaf dân Glannau Dyfrdwy yn 1978.

Mae Mark yn byw yn Wrecsam gyda'i wraig a'i ddau o blant. Dywed Mark: "Dwi'n falch iawn o ennill y wobwr yma gan fy mod yn teimlo'n gryf iawn y dyfod hynnyddo ac annog yr iaith Gymraeg i dyfu. Mi faswn i'n hoffi diokh i'm holl gydweithwyr am eu cefnogaeth a'u hanogaeth dros y blynyddoedd ac i'r Gwasanaeth am roi'r cyfle i mi ddysgu Cymraeg mewn gwahanol ddisbarthiadau a chyrsgiau. Dydi'r iaith Gymraeg ddim yn un hawdd i'w dysgu, ond dwi wedi cael llawer o foddhad dysgu Cymraeg a dwi wedi gallu lledaenu ein negeseuon diogelwch tân i holl gymunedau Gogledd Cymru."

Dywed Colin Hanks, Dirprwy Brif Swyddog Tân: "Rydym ni'n byw mewn cymuned ddwyieithog, ac fel Gwasanaeth, rydym ni'n credu ei bod hi'n hollbwysig fod cymaint o'n staff ag sy'n bosib yn gallu siarad gyda thriogolion yr ardal yn eu hiaith ddewisol."

"Roeddem ni'n cytuno'n llwyr gydag erwebydd Mark ei fod wedi dangos gwir ymrwymiad i ddysgu'r iaith a phenderfyniad wrth ddefnyddio ei sgiliau newydd yn y gweithle - llongyfarchiadau mawr iddo ef. Dyma'r flwyddyn gyntaf i'r wobwr gael ei chyflwyno, ac edrychwn ymlaen at barhau gyda'r traddodiad newydd yma drwy wneud hon yn gystadleuaeth flynyddol."

ATAL AMDDIFFYFN YMATEB
PREVENTING PROTECTING RESPONDING

Gwasanaeth Tân ac Achub
Fire and Rescue Service

Alun Guest-Rowlands

Yma i egluro

Strategaeth Sgiliau Ieithyddol Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru

www.gwastan-gogcymru.org.uk www.nwales-fireservice.org.uk

ATAL AMDDIFFYFN YMATEB
PREVENTING PROTECTING RESPONDING

Gwasanaeth Tân ac Achub
Fire and Rescue Service

Amlieithrwydd

- Mae 7000 o ieithoedd gwahanol yn cael eu siarad ar draws y byd
- Mae 65% o boblogaeth y byd yn siarad o leiaf dwy iaith
- Mae 50 miliwn o bobl yn siarad mwy na dwy iaith
- Mae 45 o ieithoedd llai arferedig yn cael eu siarad yn Ewrop
- Fel y gwelwch, amlieithrwydd yw'r norm

www.gwastan-gogcymru.org.uk www.nwales-fireservice.org.uk

ATAL AMDDIFFYFN YMATEB
PREVENTING PROTECTING RESPONDING

Gwasanaeth Tân ac Achub
Fire and Rescue Service

Tarddiad yr Iaith Gymraeg

- Iaith Indo-Ewropeaidd, gyda'i gwreiddiau mewn Sanskrit, sy'n dal i gael ei defnyddio mewn rhannau o Asia.
- Mae Cymraeg yn iaith Geltaidd, sy'n perthyn i Lydaweg, Cernyweg a Cumbric. Mae Manx a Gaeleg yn gangen o'r un grŵp o ieithoedd.

www.gwastan-gogcymru.org.uk www.nwales-fireservice.org.uk

ATAL AMDDIFFYFN YMATEB
PREVENTING PROTECTING RESPONDING

Gwasanaeth Tân ac Achub
Fire and Rescue Service

Hanes yr Iaith

- Y 6ed Ganrif. Roedd Cymraeg yn cael ei siarad dros ran fwyaf o Brydain, o Ystrad Clud (Strathclyde) i Kerniw (Cornwall)
- Ar ôl Groeg, Cymraeg oedd yr iaith ysgrifenedig gynharaf yn Ewrop.
- Gellir darganfod olion Cymraeg mewn manau drwy dir mawr Prydain. Yn Cumbria yn yr ugeinfed ganrif, roedd bugellid yn dal i gyfrif eu defaid yn y Gymraeg gan ddefnyddio geiriau megis "yan" (un), "pimp" (pump), "dic" (deg) ac "bumfit" (pymtheg)
- Credir mai'r Gymraeg yw'r iaith hynaf i oresi yn Ewrop.

www.gwastan-gogcymru.org.uk www.nwales-fireservice.org.uk

ATAL AMDDIFFYFN YMATEB
PREVENTING PROTECTING RESPONDING

Gwasanaeth Tân ac Achub
Fire and Rescue Service

Bygythiadau Hanesyddol i'r Iaith Gymraeg

- Deddf Uno 1536 (gwahardd y defnydd o Gymraeg mewn gweinyddiaeth gyhoeddus ac yn y llysoedd)
- Chwyldro Diwydiannol 18^{fed} Ganrif (mewnlfriad o weithwyr)
- Fe gyflwynodd yr ysgolion y "Welsh Not" i atal plant rhag siarad Cymraeg ar yr iard

www.gwastan-gogcymru.org.uk www.nwales-fireservice.org.uk

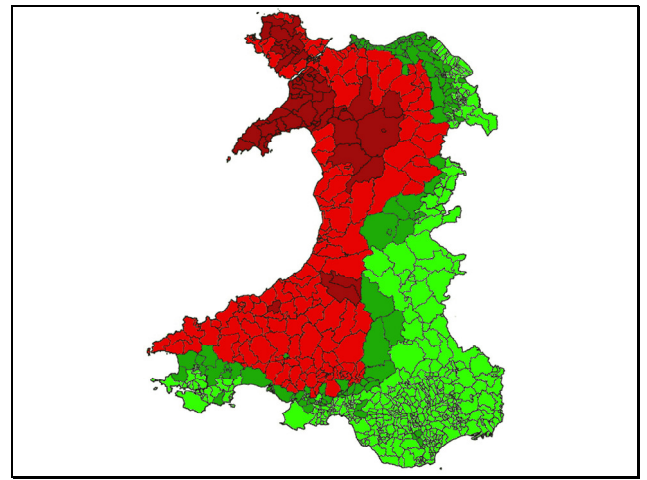
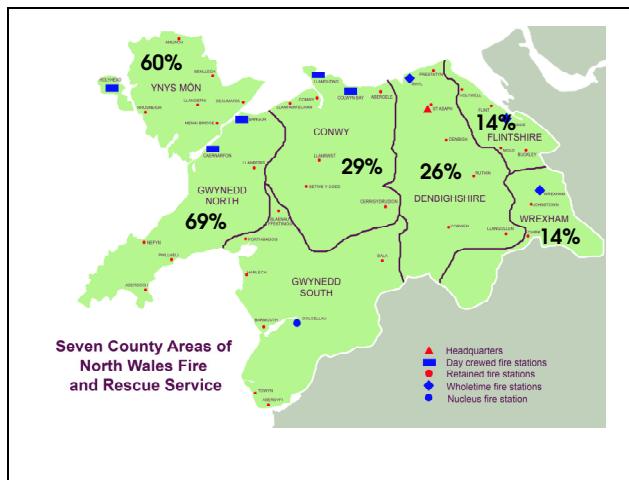
Beth sydd wedi helpu'r Iaith Gymraeg?

- Barddoniaeth y 6ed Ganrif
- Cyfieithu'r Beibl i'r Gymraeg yn 1563-88
- Ysgolion Sul yn y capeli
- Eisteddfodau
- 1922- Urdd Gobaith Cymru
- 1939- Ysgol Gymraeg gyntaf yn Aberystwyth
- 1942- Deddf Llysoedd Cymraeg
- 1967-1993 Deddf yr Iaith Gymraeg
- 1982 Radio Cymru, Sianel Pedwar Cymru S4C
- 2003-Iaith Pawb (Cynllun Gweithredu Cenedlaethol)

Cwis

1. Pa sir sydd â'r nifer uchaf o siaradwyr Cymraeg?
 - a) Sir Ddinbych
 - b) Dinas a Sir Abertawe
2. Oes na fwy o siaradwyr heddiw nag yn 1991?
 - a) Mwy **Roedd 611,000 yn siarad Cymraeg yn 2004 o gymharu â 508,098 yn 1991**
 - b) Llai
 - c) Yr un nifer

Strategaeth Sgiliau Ieithyddol Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru

Y ffordd ymlaen

Deddf yr Iaith Gymraeg

Mae Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 yn rhoi dyletswydd statudol ar yr holl gyrrff cyhoeddus yng Nghymru i gynhyrchu polisi iaith Gymraeg i ddangos sut maen nhw'n cynnal busnes cyhoeddus yng Nghymru ar sail **cydraddoldeb rhwng y Gymraeg a'r Saesneg**.

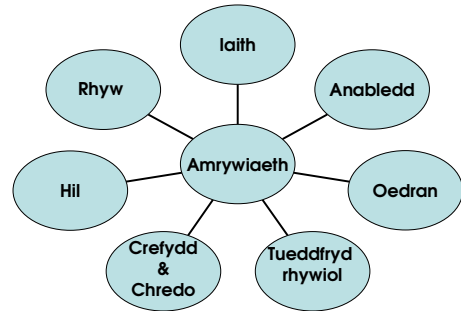
Fel sefydliad sy'n glynu at ddeddfau, rhaid i ni ddilyn cyfraith gwlad

Pam ei bod hi'n bwysig cael gweithle dwyieithog

Dyma safbwynt Bwrdd yr Iaith Gymraeg:

- Fod cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle yn golygu safon well o ofal cwsmer yn ogystal â gweithlu medrus, hyderus a chynhyrchiol sy'n adlewyrchu'n gymuned a wasanaethant.

Yr Iaith Gymraeg a'r Gwasanaeth Tân ac Achub

Nid yw'n golygu dysgu Cymraeg yn unig – mae'n ymwneud â dangos **cwirfeisi** tuag at yr iaith, ei phobl a'r ardal rydym ni'n byw ynddi

Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn ein hannog ni, ei staff, i ddysgu Cymraeg a dilyn y Cynllun Iaith Gymraeg lansiwyd yn 2006

Pam ei bod hi'n bwysig i mi ddysgu Cymraeg?

Iechyd a Diogelwch

- Gallu deall cyfarwyddiadau geiriol ac ysgrifenedig syml
- Gallu gwahaniaethu rhwng enwau llefydd (Llithfaen, Llysaen)
- Cyfarwyddiadau – chwith a de, fyny a lawr

Y Camau Cyntaf

- O Ionawr 2009 ymlaen, bydd rhaid i holl aelodau newydd o staff gael y gallu i ddangos Sgiliau Iaith Gymraeg sylfaenol (CD1) neu gyflawni Lefel 1 yn eu cyfnod prawf
- Anogir staff presenol i gyflawni Lefel 1 yn wirfoddol. Bydd angen i'r rhai sy'n edrych am ddyrchafiad basio lefel 2 i fod yn llwyddiannus (CD2)
- Anogir staff presenol sy'n cael cyswllt uniongyrchol gyda'r cyhoedd i gyflawni lefel 4/5 drwy hyfforddiant

- Gwneir pob ymdrech i wneud y broses mor hawdd ag sy'n bosib
- Bydd Coleg Llysfasi yn cynorthwyo i weinyddu'r cynllun a bydd yn cael ei gysylltu gydag achrediad cydnabyddedig
- Mae'r system hon yn cael ei gweithredu gan Heddlu Gogledd Cymru eisoes yn llwyddianus iawn.

Beth sydd disgwyl i ni ddysgu?

- Ynganiadau – enwau llefydd a therminoleg y Gwasanaeth Tân
- Cyfarchion a ffarwelio
- Deialog – ateb y ffôn, yn y swyddfa ac yn y stryd

Peidiwch â phoeni. Rydym ni yma i helpu!

- Does dim agenda cudd
- Os nad ydi ar y CD yna ni fydd yna unrhyw gwestfynau*
- Gofynnir am gymorth siaradwyr Cymraeg rhugl ym mhob sir i fod yn hyrwyddwyr y strategaeth a chynnig cymorth a chyngor i'r siaradwyr di-Gymraeg cyn eistedd profion lefel 1 a 2
- Sefyllir cyrsiau hyfforddi gan SLDC i alluogi staff i ddysgu a gwella eu Cymraeg

Cyfieithu a Chefnogaeth

Mae gan Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru gyfieithydd. Lois Jones yw ei henw ac mae hi'n gweithio yn y Pencadlys ac yn gallu cynnig gwasanaethau cyfieithu a darllen profienni. Mae Lois bob amser yn barod i helpu aelodau o staff sydd eisieu gwella eu sgiliau iaith Gymraeg.

Peidiwch â bod yn swil.

Rhowch gynnig arni.

Efallai byddwch chi'n mwynhau!

Ar dân dros y Gymraeg

Breathe fire into Welsh

Arolwg Cwynion Bwrdd yr Iaith Gymraeg 2008/09 *Welsh Language Scheme Complaints Survey*
 Taflen asesu a dyfarnu lefel cydymffurfiaeth ag adran 'Cwynion' Cynllun Iaith Gymraeg statudol
Assessment & judgement compliance level form in accordance with the 'Complaints' section of the Welsh Language Scheme

GWASANAETH TAN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU
NORTH WALES FIRE AND RESCUE SERVICE

Adran 1: DATA Cwestiwn 1 - 3 <i>Section 1: DATA Questions 1 - 3 (12%)</i>		Lefel Cydymffurfiaeth <i>Compliance level</i>					
Cwestiynau Questions	Sylwadau'r Arolygwr <i>Inspector's Comments</i>	1	2	3	4	5	6
C1-Q1		√					
C2-Q2		√					
C3-Q3		√					

Adran 2: PROSES Cwestiwn 4 - 9 <i>Section 2: PROCESS Questions 4 - 9 (24%)</i>		Lefel Cydymffurfiaeth <i>Compliance level</i>					
Cwestiynau Questions	Sylwadau'r Arolygwr <i>Inspector's Comments</i>	1	2	3	4	5	6
C4-Q4		√					
C5-Q5		√					

C6-Q6		√					
C7-Q7		√					
C8-Q8		√					
C9-Q9		√					

Adran 3: ROLAU A CHYFRIFOLDEBAU Cwestiwn 10 - 14 Section 3: ROLES & RESPONSIBILITIES		Lefel Cydymffurfiaeth Compliance level					
Questions 10 - 14 (20%)							
Cwestiynnau Questions	Sylwadau'r Arolygwr Inspector's Comments	1	2	3	4	5	6
C10-Q10		√					
C11-Q11		√					
C12-Q12		√					
C13-Q13		√					
C14-Q14		√					

Adran 4: MONITRO A PHERFFORMIAD Cwestiwn 15 - 20 Section 4: MONITORING & PERFORMANCE		Lefel Cydymffurfiaeth Compliance level					
Questions 15 - 20 (24%)							
Cwestiynnau Questions	Sylwadau'r Arolygwr Inspector's Comments	1	2	3	4	5	6
C15-Q15		√					
C16-Q16		√					

C17-Q17		✓					
C18-Q18		✓					
C19-Q19		✓					
C20-Q20		✓					

Adran 5: BARN A BODLONRWYDD Y CYHOEDD Cwestiwn 21 - 25 Section 5: PUBLIC SATISFACTION & OPINION Questions 21 - 25 (20%)		Lefel Cydymffurfiaeth Compliance level					
Cwestiynnau Questions	Sylwadau'r Arolygwr Inspector's Comments	1	2	3	4	5	6
C21-Q21		✓					
C22-Q22		✓					
C23-Q23		✓					
C24-Q24		✓					
C25-Q25		✓					

Llofnodwyd a dyddiwyd gan y Swyddogion priodol. Ticiwch fel yn briodol. Signed and dated by the appropriate Officers. Tick as appropriate.	Do Yes	✓	Naddo No	
---	-----------	---	-------------	--

DYFARNIAD LEFEL CYDYMFFURFIAETH CYFFREDINOL GENERAL COMPLIANCE LEVEL JUDGEMENT	CYDYMFFURFIO'N LLAWN FULL COMPLIANCE
---	---

MATERION SYDD ANGEN SYLW MATTERS REQUIRING ATTENTION

SYLW BRYD: URGENT ATTENTION:

Sylwadau

1. Dengys adroddiad blynyddol 'Cwynion a Llythyrau o Werthfawrogiad' i Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru yr adroddir ar gwynion Cymraeg o dan y pennawd 'Materion yn ymwneud â'r Gymraeg' wrth ystyried 'Natur y cwynion a ddaeth i law'. Yn Adran 3 cyflwynir 'crynodeb o natur y cwynion a brofwyd'. Dyma arfer da y dylai cyrff eraill ei fabwysiadu er mwyn sicrhau (i) gorolwg gorfforaethol, (ii) canfod lle mae gwendidau neu ddiffyg cydymffurfiaeth yn y ddarpariaeth (iii) a'u datrys/ camau goresgyn.

Argymhellion

Comments

1. The Annual Report 'Compliants and Letters of Appreciation' to North Wales Fire and Rescue Authority reports on Welsh complaints under the heading 'Welsh matters' when considering 'The Nature of complaints received'. Section 3 presents 'a summary of the nature of upheld complaints'. This good practice should be adopted by other bodies to ensure (i) a corporate overview, (ii) to identify areas of weaknesses or breaches in the provision (iii) to ensure resolution/ remedial action.

Recommendations

SYLW TYMOR BYR: SHORT TERM ATTENTION:

Sylwadau

Argymhellion ar gyfer cydymffurfio'n llawn a'r Cynllun Iaith

1. Yn nhermau prif-lifo'r Cynllun Iaith Gymraeg dylai'r ddogfen "SERVICE ADMINISTRATIVE POLICY & PROCEDURE ORDERS" gynnwys y cyfeiriadau ychwanegol canlynol sef:-
 - Cyfeirio at 'Deddf yr Iaith Gymraeg 1993' o dan Adran 6.
 - Gan fod materion ieithyddol yn rhan o gyd-destun Cydraddoldeb dylai Cyngorydd Cydraddoldeb fod yn derbyn copiau o gwynion am y gwasanaeth Cymraeg fel a nodir yn Adran 11.1.
 - Croesewir y cyfeiriad at y Gymraeg a'r ymrwymiad i ymateb i gwynion yn Gymraeg yn Adran 8.3. ond dylid nodi hefyd y gellir derbyn cwynion am y gwasanaeth (neu ddiffyg gwasanaeth) Cymraeg - a hynny yn y Gymraeg neu'r Saesneg.
2. Er mwyn cymhell trethdalwyr Cymraeg i'w defnyddio gyda'r Gwasanaeth Tan dylai taflenni hysbysu'r cyhoedd o gwynion, sylwadau a gwerthfawrogiad nodi yn benodol bod croeso i'r cyhoedd gyflwyno'u sylwadau yn y Gymraeg neu'r Saesneg.

Argymhellion arfer da

Comments

Recommendations for full compliance with the Welsh Language Scheme

1. In terms of mainstreaming the Welsh Language Scheme the document "SERVICE ADMINISTRATIVE POLICY & PROCEDURE ORDERS" should include additional references namely:-
 - Refer to 'Welsh Language Act 1993' under Section 6.
 - Because language issues form part of the equalities context the Equalities Adviser should receive copies of complaints about the Welsh service as noted in Section 11.1.

- The reference to Welsh and responding to complaints received in Welsh in Section 8.3. is welcome but should also state that complaints can be received about the service (or lack of service) in Welsh - in either Welsh or English.

Good practice recommendations

SYLW TYMOR CANOL: MID TERM ATTENTION:

Amherthnasol - Irrelevant

Allwedd Lefel Cydymffurfiaeth a'r Cynllun Iaith Gymraeg statudol Compliance Level with the statutory Welsh Language Scheme Key

Sgôr Score	Dyfarniad Judgement	Diffiniad o'r dyfarniad Judgement definition	Cyfanswm sgôr Total score
1	Da Iawn Very good	Cydymffurfio'n llawn Full compliance	(75%- 100%)
2	Da Good	Cydymffurfio i raddau helaeth Complying to a large degree	(51% - 74%)
3	Gweddol Fair	Rhannol gydymffurfio Partial compliance	(50%)
4	Anfoddhaol Unsatisfactory	Cydymffurfio i raddau llai yn unig Complying to a lesser extent only	(25% - 49%)
5	Anfoddhaol iawn Very unsatisfactory	Ddim yn cydymffurfio Not complying	(0% - 24%)
6	Amherthnasol Irrelevant	Amherthnasol Irrelevant	(-)

Y FFLAM

Cylchlythyr Staff Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru
Rhifyn 22 Mawrth 2009

Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru ar dân dros y Gymraeg

Fe ddangosodd Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru ei ymrwymiad i'r iaith Gymraeg gyda lansiad Strategaeth Sgiliau Ieithyddol newydd sy'n gofyn i bob aelod newydd o staff a'r rhai hynny sy'n cael dyrchafiad ddyngu lefel sylfaenol o Gymraeg.

Daeth Cadeirydd Bwrdd yr Iaith Gymraeg, Meri Huws, i ymweld i'r penodiad ar gyfer lansiad y strategaeth newydd ym mis Ionawr.

Mae'r Gwasanaeth wedi cyflwyno a recordio dau gynio ddiogel ddygu Cymraeg ar y cyf gyda Choleg Llyfrau a gyda chyngor gan Heddlu Gogledd Cymru a'r lansiad ym awrion ddygwyr Cymraeg drwy'r broses o ddygu cyfeirion ac ymgredau sylfaenol - a bydd angen i bob sy'n cael eu hysbysu neu ddyrchafu o leoli Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru gennydd rhan mewn praeff hysbysu neu bod yn gallu yrru amwau a chyfeirch pobl yn gywir.

Hefyd, mae gan holl staff presennol y gwasanaeth y cyfle i gynydd maint o bŵer ddygu i CD ac etoedd yr eiddod os ydyn nhw'n dymuno.

Dywed Simon Smith, Prif Swyddog Tân: "Mae gan y gymuned a wasanaethon yng Ngogledd Cymru gyfrif uchel o weudwyr Cymraeg, ac fel Gwasanaeth, rydym ni'n hysbysu ei bod hi'n bwysig cyrrig yr opsiwn i'n trosgoln gyfarhau yn eu mamau."

Tally, rydym ni'n cytuno bod ac yn ymuno gallu yn yr iaith Gymraeg fel i'w cyfrif, osie yn sicrh gollau arghyhoedol eraill. Mae hwn yn gam pwysig i'w ymlaen i'n sicrhwyd ymhlith a'r gwasanaeth staff presennol a staff newydd drwy'r awrion ddygwyr."

I dderfen mwy am ein strategaeth newydd, ac ymuno i'r Gwasanaeth i'r iaith Gymraeg, trochi i Golofn Gymraeg Lois Jones ar dudalen 5.

HEFYD YN BUOTN I'WYBODA

Aerial Swyddogol
Cathryn
Cathryn a'r Cyl
Tudalen 2

Y Tin Ddwylo
Cymuned yn aelodi
Clyffwrdd
Tudalen 4

Candwyr ar
Gornel Dda
Tudalen 6 & 7

Ddi I'w Bwrdd
Tudalen 8

Y Gwasanaeth yn
Cymryd Cyfrif
Tudalen 9

www.gwasanaeth-gogcymru.org.uk
ATAL AMDDIFFYNN VMATEB

Y Fflam Chwefror 2009

Y Golofn Gymraeg

Gan Lois Jones, Cyfieithydd

Tanwen

Roedd cyffro mawr yn y Pencadlys ar 23 Ionawr 2009 gyda lansiad swyddogol ein Strategaeth Sgiliau Ieithyddol. Mae lansiad ein strategaeth newydd ym amserol iawn o ystyried cals dhweddwr y Cymulliad am y trosghyddiad o bŵer i basio ddeddfau dros yr iaith Gymraeg yng Nghymru. Bydd y cals yn edrych am awdurdodaeth i gadarnhau statws cybartal i'r Gymraeg a'r Saesneg, creu comfwrth iaith Gymraeg a darparu hawliau i wasanaethau i staradwyr Cymraeg.

Rhoddydd mewnwelediad i Meri Huws, Cadeirydd Bwrdd yr Iaith Gymraeg yn ystod y lansiad ac roedd wedi ei hargyhoeddi'n fawr iawn gyda'r holl waith sy'n digwydd yng Ngwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru a'r hyn mae'n wneud i hyrwyddo'r iaith Gymraeg, roedd hi'n holi Tanwen, ein draig arbennig sy'n cael ei defnyddio i hyrwyddo'r iaith Gymraeg yn fawr iawn, ac roedd wrth ei bod yn derbyn llun wedi ei ffurfio o Tanwen i ddathlu'r achlysur.

Roedd rhai o'r Pencampwyr Iaith Gymraeg yn bresennol hefyd. Mae'r Pencampwyr yma wedi eu lleoli ym, mhob air a byddent ar gael i gefnogi cefnogaeth i staff sy'n ymgymryd â phroffon Lefel 1 a 2. Fe ddylech fod yn ymwybodol erbyn hyn fod rhaid i bob aelod newydd o staff sy'n ymuno gyda Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, a phawb sy'n edrych am dyrchafiad, basio prawf Lefel 1. Cyflwyniad i'r Gymraeg o Ionawr 2009 ymlaen. Mae CD arbennig wedi cael ei gynhyrchu i gymorthwyo gyda hyn ac mae'r CD yn cael ei ddirobarthu gan Alan Guest Rowlands yn ystod ei sesiynau Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg. Mae'n cynnwys enwau staff sy'n gweithio tuag at y profion iaith Gymraeg. Mae'r Gwasanaeth yn cynnig y defnyddio o "Cynglad" i staff sydd eisieu gwneud gwaith ar y cyfrifiadu'r yn Gymraeg - clwch ar yr eicon "Cynglad" ar eich cyfrifiadu'r.

Ar fore'r lansiad swyddogol, roedd llawer o'r Prif Swyddogion yn cynnig y prawf Lefel 1. Roedd pawb wedi astudio'n galed iawn ac roedd aelodau nerfus iawn o staff yn cynnwedd y penodiad y bore hwnnw! Ond roedd y gwaith caled wedi bod yn wrth yr amser gyda staff yn derbyn marciau canmoladwy iawn.

Fe ddyfal unrhyw un sydd eisiau rhagor o wybodaeth am y CD neu'r profion Cymraeg anfon e-bost i Tanwen@nwales-4reservice.org.uk neu gysylltu gyda ni ar 01 745 53 5264.

ATAL AMDDIFFYNN VMATEB

Cwmniiaith

Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru Prosiect Gwerthuso Swyddogaethau

Amlinelliad o brif ganfyddiadau a chasgliadau'r Prosiect

1.0. Amcanion

- Adnabod pa swyddogaethau/swyddi a ddylai gael eu dynodi yn rhai lle mae'r Gymraeg yn hanfodol ar eu cyfer.
- Cynnig argymhellion mewn perythynas â pha fesurau y mae angen eu gweithredu yng nghyswllt dynodi gofynion iaith swyddi, gan ystyried gofynion y Cynllun Iaith Gymraeg diwygiedig.
- Ymgorffori unrhyw argymhellion y cytunir arnyn nhw o fewn polisi recriwtio a phenodi newydd.

2.0. Cyd-destun y Cynllun Iaith

- 2.1. Wrth ystyried yr amcanion hyn yng ngoleuni'r ymwymdiadau sydd yng Nghynllun Iaith diwygiedig yr awdurdod, a'r SAPPO's perthnasol parthed cynyddu sgiliau dwyieithog o fewn gweithlu'r Gwasanaeth, e.e.

"Byddwn...yn mynd ati o ddifri dros y blynyddoedd nesaf i gynyddu'r gyfran o'n gweithle ledled Gogledd Cymru sydd yn gallu siarad Cymraeg, a hefyd i sicrhau bod mwy o aelodau o staff wedi dysgu digon o Gymraeg i'w galluogi i ddarparu o leiaf rhan o'n gwasanaethau trwy'r Gymraeg." (Cynllun Iaith, t.17, para 4)

"...Ymrwymiad i gyflogi nifer ddigonol o siaradwyr Cymraeg er mwyn gallu darparu gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg." (Cynllun Iaith, t.29, para 1).

3.0. Rhai canfyddiadau am y drefn dynodi gofynion ieithyddol swyddi

- Yn ôl y wybodaeth a gawsom, y drefn arferol ar gyfer creu swyddi yw mai Penaethiaid Adrannau sy'n cychwyn y broses o'u

creu, a hynny ar sail anghenion eu gwasanaeth. Wedi adnabod yr angen am swydd, maent yn hysbysu'r ohono. Wedyn, swyddogion yn y Pencadlys (Adran Adnoddau Dynol / Principal Officers Group) sy'n llunio'r disgrifiadau swyddi a manylebau person perthnasol.

- Mae'r cyfrifoldeb am ddynodi gofynion ieithyddol swyddi wedi ei ganoli yn y Pencadlys yn bennaf – nid yw'n gyfrifoldeb sydd wedi ei wasgaru ar draws y siroedd.
- Swyddogaeth ymgynghorol yn unig sydd gan uwch swyddogion y tu allan i'r Pencadlys – e.e. Rheolwyr Gwasanaeth Sirol
- Amryw o benodiadau mewnol : ceir peth ansicrwydd ynghylch i ba raddau mae'r canllawiau (yn SAPPO rhif 7) yn cael eu dilyn ar gyfer penodiadau mewnol. Mae cyfres o 'brofion' ar gyfer penodiadau o'r fath, seiliedig ar broses a ddilynir trwy Brydain.
- SAPPO rhif 7 yn cynnwys canllawiau, efo canrannau targed, ar gyfer penodi staff dwyieithog. (1 atebwyd wedi datgan *'I think we're moving away from that slightly and concentrating on the roles of officers, and assessments based more on need'*)
- Mae'r SAPPO's perthnasol yn dyddio o'r cyfnod cyn cymeradwyo'r Cynllun Iaith diweddaraf (cymeradwywyd Medi 2006)
 - SAPPO rhif 5 (yn crynhoi'r polisi dwyieithrwydd i staff) – dyddiedig 22.8.00
 - SAPPO rhif 7 + canllawiau ar recriwtio a phenodi – dyddiedig 12.8.02. (*'To be reviewed 31 May 2003'*)
- Yr argraff ymhlith rhai swyddogion yn yr ardaloedd yw fod yna gysondeb wrth ddelio â dynodiadau, a hynny am mai'r adran AD sy'n gweinyddu'r broses.
- Rhai swyddogion yn y pencadlys wedi mynegi barn wahanol. E.e. `
 - Rhai swyddogion yn teimlo nad yw'r drefn bresennol yn rhoi digon o bwys ar yr anghenion ieithyddol a'r angen i allu cyflawni ymrwymadau'r Cynllun Iaith.
 - Tuedd i 'etifeddu' disgrifiadau swyddi. *'The criteria are often laid down prior to coming to HR – they're historical. All the*

ones I've dealt with have been inherited roles. We don't re-write job descriptions except if it's a new role."

- *'I would have to be critical. The only consistency is that (Prif Swyddog) discusses every post. There's no other consistency.'*
- *'I would welcome more of a formula for judging what skills we need. This would help'*
- Cafwyd croeso cyffredinol i'n hymholiadau a chyfweliadau, gyda sawl atebydd yn datgan cefnogaeth i'r adolygiad o'r trefniadau presennol.

4.0. Ymarferiad 'herio' dynodiadau

4.1. Cawsom wybodaeth am ddynodiadau ieithyddol amrediad eang o swyddi'r gwasanaeth.

4.2. Rhoddwyd prawf ar y dynodiadau trwy gymharu

- (i) yr ymrwymadau yn y Cynllun Iaith ynghyd â'r canllawiau ar recriwtio a phenodi (yn SAPPO rhif 7) â
- (ii) chategoriâu gofynion ieithyddol y swyddi.

Diben yr ymarferiad hwn oedd ceisio canfod a oedd cysondeb rhwng (i) a (ii) ac i ba raddau yr ymddengys bod y dull dynodi gofynion yn cael ei weithredu yn unol â'r Cynllun statudol.

4.3. Cofnodwyd ar daenlen ein canfyddiadau amlinellol am y dynodiadau ieithyddol, gan 'herio' neu gwestiynu rhai dynodiadau ar sail gofynion eich Cynllun Iaith a / neu'r canllawiau a geir yn SAPPO rhif 7. Cyflwynir y daenlen honno mewn dogfen ar wahân.

5.0. Argymhellion (drafft) am y ffordd ymlaen

Agweddau polisi

5.1. Ystyried priodoldeb datblygu polisi ar ddwyieithrwydd mewnol

5.2. Ystyried priodoldeb cynnwys - rŵan neu yn y dyfodol - fesur(au) ar ddwyieithrwydd mewnol yng Nghynllun Iaith Gymraeg y Gwasanaeth

- 5.3. Ystyried priodoldeb gwneud penderfyniad polisi i bennu isfaswm cymwyseddau ar gyfer holl swyddi'r gwasanaeth. E.e. - gellid ystyried ei gwneud hi'n ofynnol i bob recriwtiad newydd feddu ar Lefel 1 Cymraeg yn ôl fframwaith ALTE wrth ymuno â'r Gwasanaeth, gan godi lefel ei sgiliau Cymraeg i Lefel 2 ymhen cyfnod penodedig¹.

Agweddau gweithredol

- 5.4. Diweddaru ac ymhelaethu ar y canllawiau sydd yn SAPPO rhif 7 parthed dynodi gofynion ieithyddol swyddi. Y canllawiau diwygiedig i gynnwys:
- gwell diffiniad o ba sgiliau iaith yn union sy'n ofynnol, trwy gyfeirio at lefelau cymwyseddau
 - trefniant i wirio / herio dynodiadau dechreuol
- 5.5. Cynnal sesiynau briffio i staff sy'n gyfrifol am ddynodi'r gofynion.
- 5.6. Adolygu / diweddaru gofynion ieithyddol presennol swyddi
- 5.7. Ymgorffori'r trefniadau newydd o fewn polisi recriwtio a phenodi newydd.
- 5.8. Paratoi Strategaeth Sgiliau Iaith (yn unol â'r ymrwymiad ym mharagraff 6, tud.27 y Cynllun) er mwyn dynodi sut y cynllunnir caffael, datblygu a rheoli sgiliau iaith y Gwasanaeth.
- 5.9. Ymgynghori'n fewnol fel a fo'n briodol am y drefn dynodi gofynion ieithyddol swyddi a strategaeth sgiliau iaith. Yr ymgynghoriad i gynnwys swyddogion Adnoddau Dynol perthnasol, Penaethiaid Gwasanaethau ac uwch swyddogion perthnasol eraill, a chynrychiolwyr y gweithlu.

Cwmni Iaith Medi 2007

¹ Cynigir yr enghraifft hon ar sail trefn a fabwysiadwyd gan Heddlu Gogledd Cymru. Mae llawer o resymau busnes HGC dros fabwysiadu trefn o'r fath yr un mor berthnasol i fusnes Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru. Am esboniad o'r rhesymau hynny gweler Cynllun Iaith Gymraeg Heddlu Gogledd Cymru a'r ddogfennaeth gysylltiedig.

- Dave Evans, Rheolwr Diogelwch Sirol, Ynys Môn
- Kevin Smith, Rheolwr Diogelwch Sirol, Conwy
- Bill Murphy, Uwch Reolwr Gweithrediadau, Pencadlys
- Gareth Griffiths, Rheolwr Diogelwch Sirol, Caernarfon
- Kevin Hughes, Uwch Reolwr Diogelwch Cymunedol
- Chris Ennes, Dirpwry Brif Swyddog Tân
- Llinos Guitierrez Jones, Rheolwr Adfnoddau Dynol, Pencadlys
- Sharon Palmer, Swyddog yn yr Adran Bersonél
- Llinos Jones, Uwch Gynghorydd Adnoddau Dynol, Pencadlys
- Gary Brandrick, Rheolwr Hyfforddi a Datblygu, Pencadlys
- Gareth Watson, Rheolwr Cyfathrebu Corfforaethol

- Gareth Smith, Swyddog Cyswllt, Bwrdd yr Iaith Gymraeg